

Att bli kunglig

Kunglighet och folklighet i Svensk Damtidning

ANNA SOFIA LUNDGREN är docent i etnologi och verksam vid institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet. Hon är för närvarande verksam inom det tvärvetenskapliga projektet "Åldrande och livsvillkor" vid Umeå universitet, finansierat av Vetenskapsrådets Linnéstöd, samt undervisar på Kulturanalysprogrammet.

Han är mannen av folket som fick prinsessan och halva Östermalm. Klassresan är total. Den tystlåtna grabben Daniel Westling som körde motocross och var en i hockey-gänget bytte korvmojen mot kindpussar och överklassmanér (*Svensk Damtidning* nr 12/04).

den här artikeln analyserar *Svensk Damtidnings* rapportering av kronprinsessan Victorias relation med Daniel Westling. Utgångspunkten är att ett fenomen som ges så stort medieutrymme har ideologiska effekter, de inte bara speglar utan skapar betydelser. Billig har exempelvis skrivit om de ekon av ojämlikhet och nationsskap som etableras varje gång människor låter bli att reagera på att kungligheternas vardagsliv görs till huvudnyheter (Billig 1998:12). Jag kommer att utgå från ett av de medier, *Svensk Damtidning*, som bevakar det svenska kungahuset och som själv på sin hemsida beskriver sig som "Den Kungliga Veckotidningen" (www.svenskdamtidning.se, 13 januari 2009). Sedan den första artikeln om Westling publicerades har *Svensk Damtidning* på olika sätt nämnt Victoria och Daniel i nästan varje nummer. Dessa artiklar utgör den här studiens huvudsakliga material.¹

MAN AV FOLKET

Sannolikheten att Victoria gifter sig med en man av folket är mycket stor, särskilt nu när de norska kungabarnen banat vägen... Men om hon väljer en vanlig äktsvensk helyllekille, så måste han just uppfylla kraven; komma från en bra svensk familj, inte gilla tobak, alkohol eller droger, föredra hemlivet framför fester, tycka om idrott, vara sund och sportig... Allt detta passar på Daniel. Han var populär i skolan (nr 25/02).

I nr 24 år 2002 återfinns den första artikeln som kopplar samman Daniel Westling med Victoria. Den är i stort sett positiv till "den nye Daniel".² Redan i det nästföljande numret (25/02) problematiseras dock relationen. Visserligen lyder artikelrubriken "Därför är Victorias och Daniels kärlek fullt möjlig", men även om Svensk Damtidning säger sig tro på relationen så introduceras här *kärlekens omöjlighet* som en möjlighet. Det är tydligt att Daniel inte betraktas som en självklar gemål till kronprinsessan. Formuleringen att ett val av en "vanlig äktsvensk helyllekille" kommer att kräva saker av denne helyllekille, exkluderar hela möjligheten att hon skulle välja någon icke-kunglig som *inte* var "äktsvensk" och "helylle".³ Inom ramen för Svensk Damtidnings diskurs har möjlighetshorisonten satts.

Daniel beskrivs återkommande som "en man av folket". Vad detta innebär varierar.

När skillnaden från det kungliga ska beskrivas framgår *två aspekter* av begreppet folklighet – en positiv och en negativ.

I den positivt laddade aspekten artikuleras folklighet tillsammans med exempelvis bra uppfostran och rekorderliga, hedervärda föräldrar, men också med till synes mer neutrala saker som yrket personlig tränare/gymägare, rött radhus, Ockelbo, biltvätt på gatan, handla på Ica och Konsum, svampplockning, hyrvideo och hämtpizza. Här är folkligheten en synonym för något gediget, okonstlat och kanske till och med äkta, men här finns också associationer som har med vardagligt och vanligt att göra.

Det skapas i användandet av den positivt laddade folkligheten en skillnad mellan *fin* och *bra*. Daniels föräldrar och hans uppfostran, beskrivs som "bra" – ett bra som jämföras med ord som "hedervärd": "De är hedervärda, bra människor"

(nr 25/02). I kommande artiklar ska detta "bra" upprepas och genomgående relateras till egenskaper som hör samman med en rustik, ärlig, hederlig och svensk, och som kan stå som garant för ett slags respektabilitet (Skeggs 1999; jfr även Trondman 1994). Detta sker i ett tilltal riktat mot läsaren som förutom att vara mottagare av, och medbedömare till, Svensk Damtidnings omdömen också positioneras som representant för en sådan respektabel folklig svenskhet.

Daniels folklighet artikuleras också ibland tillsammans med vilja, arbetsamhet, affärssinne och entreprenörsanda. Det sägs vara viktigt för Daniel att göra rätt för sig och han framställs i termer av modern manlighet. I den kontexten öppnas också möjligheten att med två tomma händer arbeta sig rakt upp i kungahuset. Med detta maskulina ideal görs sagans pojke, han som vann prinsessan och halva kungariket, möjlig.⁴ Daniels klassbakgrund görs användbar även för denna position (jfr Lindqvist 1996).

Beskrivningen "fin" artikuleras däremot ofta tillsammans med såväl negativt associerande ord som "krusiduller", "hovprotokoll", "kungliga konventioner", "krustad", "gyllene bur" och "silverfat", men också med kunskaper som Svensk Damtidning "vet" krävs av en kunglig, men som Daniel antas sakna. Det blir i rapporteringen tydligt att *man måste vara bra för att kunna bli fin*, men det räcker inte att bara vara bra. Bra respektive fin blir tydligt klassmärkta beskrivningar. För anpassning till kungahuset krävs tillägnelse av visst symboliskt kapital (Bourdieu 1984). En sådan tillägnelse innebär mer än ytlig anpassning, det kräver en ny livsstil (Carle 2007). Svensk Damtidning rapporterar inte bara om hur Daniel byter stil (kläder och beteende), de skriver också

om hur han lämnar gamla vänner bakom sig (nr 38/06). En sådan representerad förändring kan ses som problematisk. Å ena sidan skapas Daniels nya position som kronprinsessans pojkvän som exklusiv. Å andra sidan störs härmed bilden av den klassolidaritet som finns underförstådd i den positivt laddade folkligheten. Beverly Skeggs (1999:26) skriver om hur det bland de arbetarklasskvinnor hon studerade förekom en noggrann "övervakning av aspirationer" som tycktes fylla funktionen av att påminna om vem man var. Det fanns en tydlig moral förknippad med klasspositionen.

Den andra aspekten av folklighet är mer negativt laddad. När man skriver om de egenskaper som kan bli problematiska för Daniel, länkas han samman med beskrivningar av dåliga betyg, kepsar, bekväma kläder, otillräckliga språkkunskaper och dålig social slipning. Särskilt kepsen får klä skott för mycket missnöje och när man i ett senare skede av relationen beskriver hur Daniel slutat med kepsarna, så tillskrivs de ett starkt symbolvärde för en icke önskvärd klasstillhörighet. Den tillskrivna sociala osmidigheten bekräftas av ett beskrivet möte med medierna, och Svensk Damtidning uttrycker sig närmast förnärmat om hur Daniel blev "irriterad och snudd på otrevlig mot dresta reportrar som vänligt frågade om han haft en trevlig kväll" (nr 46/03). Svensk Damtidning positionerar sig själv i nära anslutning till hovet och formulerar i dess ställe de partikulära normer och praktiker som krävs för att upprätta en elit (jfr Shore 2002). De låter incidenten tala emot Daniel och använder sig av ett närmast uppfostande tonfall som ytterligare stärker deras egen position.

Men flera av de beskrivna folkliga egenskaperna har en flytande karaktär,

det vill säga de kan artikuleras *både* som positiva och som negativa (jfr Laclau & Mouffe 1985). Den otillräckliga sociala förmåga som Daniel tillskrivs och som oftast anses negativ kan i vissa sammanhang beskrivas som blyghet, skygghet, ovana, en ovilja att framhäva sig själv och stå i strålkastarljuset (nr 38/03). "Våga visa att du älskar Victoria!" utbrister Svensk Damtidning som svar på Daniels "rädsla för att visa känslor" (nr 33/03) och man menar att "allt för mycket folk och fotografer skrämmer Daniel" (nr 25/05). Artikulerat på detta sätt finns klara beröringspunkter med en svensk stereotyp självbild där svenskar gärna beskrivs som blyga, stillsamma och ärliga (Frykman 1993). De bekväma kläder som ibland med kritisk udd beskrivs som frånvaro av stil, kan i andra sammanhang kopplas samman med Victorias behov av *avkoppling*. När fokus på detta sätt riktas mot Victorias karaktär och behov, och när bekväma kläder sätts i relation till stress, högt arbetstempo och det kungliga livets förment "ofolkliga" tillvaro – då framstår "ingångna stövlar, formlös kappa, polo, glasögon och hästsvans" (nr 10/03) som en del i den avspända, genuina och positivt laddade folkligheten. Denna i sin tur blir genom att emellanåt associeras med en trygghet som Daniel anses kunna skänka Victoria, också förknippad med *manlighet*. Victoria framträder då som ambitiös och plikttrogen, "så pass att hon till och med insjuknade i anorexi" (nr 20/03). Daniels "folklighet" blir positiv också då den relateras till mer negativa egenskaper förknippade med överklassen: "tänk så annorlunda han är mot de superbortskända 'pappas gossar' som tidigare fyllt hennes sfär" (nr 5/06). Sådana jämförelser öppnar också för en beskrivning av kärleken som mer äkta.

IDEOLOGISKA EFFEKTER

Rapporteringarna om Daniel och Victoria stabiliserar betydelser av sociala skillnader och särskilt beskrivningarna av Daniel skulle kunna användas i en illustration av hur Bourdieus kapitalformer fungerar. De visar också hur sociala skillnader är kontingenta och skapas relationellt: att vara "en man av folket" får olika innebörder beroende på hur det artikuleras. I den bemärkelsen är det möjligt att säga att det inom ramen för Svensk Damtidning förs en ideologisk kamp om *vad* som ska definiera Daniels folklighet (Žižek 2000:102).

Med meningar som "Snart tar Daniel examen i 'prins-skolan'" (nr 23/06) och "Daniel visade ny stil" (nr 30/06), skapas en ideologisk fantasi där klass visserligen spelar en avgörande roll för hur vi bedöms och förväntas vara, men där klasshabitus samtidigt är möjligt att förändra. Svensk Damtidnings ständiga upprepningar av temat gör dock något med denna möjlighet. Habitus må vara möjligt att förändra, men det tycks svårt att bli av med minnet av det man förändrats ifrån.

Men varför detta tjat om Daniels bakgrund? Vad synliggör rapporteringarna om Daniels klassresa och vad har de för effekter – bortsett från att reproducera ganska schematiska klasskillnader och nationella schabloner?

Genom att förlägga diskussionen till klass och frågor om klädstil och bildning har man riktat fokus bort från frågor som skulle kunna hota den hegemoniska ställning som monarkin tillskrivs i Svensk Damtidning. Den ständiga upprepningen av Daniels bakgrund även långt efter det att man påtalat hans lyckade förändring fyller inte primärt en kritisk funktion. Snarare kan den sägas skapa den ideo-

logiska effekten att normalisera kungahusets exklusivitet och monarkins självklarhet.

Kungafamiljen är extremt närvarande i Svensk Damtidning. Det skrivs om allt från representationer och officiella ceremonier till privata fester, kläder och relationer. Respekten för kungafamiljens exklusivitet är påtaglig och det finns en stark vilja att bevara denna exklusivitet. Samtidigt finns där ett vanliggörande av de kungliga som kanske är nödvändigt för legitimeringen av kungahuset i dag och som ytterligare stärker läsarnas nyfikenhet på de kungliga (jfr Frihammars artikel i detta nummer). En del av vanlig- och begripliggörandet består av att beskriva kungafamiljen som en "vanlig" familj och kronprinsessan som en "vanlig" tjej med problem och bekymmer som läsarna kan känna igen sig i.⁵ Detta riskerar samtidigt att kungligheter görs till celebriteter i vanlig bemärkelse (Turner 2004) vilket i sin tur riskerar att förta den specifika exklusivitet som kommer med "den kungliga glansen".⁶

Kanske är Daniel precis den figur som monarkin inte visste att den behövde. Med Daniels klassbakgrund blir det möjligt att gestalta skillnaderna mellan folkligt och kungligt som både reella och svåröverstigliga samtidigt som de inordnas i en diskurs om kärlek som potentiell överbryggare. I den bemärkelsen fungerar Daniel snarare förstärkande av föreställningen att det finns en kunglig glans *trots allt*. Daniel är inte primärt viktig för att hans relation med Victoria gestaltar en modern jämlik monarki eller för att valet av Daniel visar att Victoria har en folklig förankring, hur viktigt detta än också är. Snarare tycks det vara så att hans närvaro och synbara strävan efter erkännande i kungafamiljen gör det möjligt för Svensk

Damtidning att synliggöra monarkins traditionalitet, exklusivitet och eftersträvan av värdhet. På köpet får vi en naturligtgjord nationalism (Billig 1995). Att det är kärlek som framställs som motorn för denna strävan gör den legitim även utanför självklart monarkistödande kretsar.

NOTER

* Ett stort tack riktas till Evelina Lindahl.

¹ Jag har gått igenom samtliga artiklar som berör Victoria och Daniel sedan 2002. I mitt projekt som helhet ingår också *Svensk Damtidnings* chatt. I projektet som helhet är också fokus betydligt vidare.

² Westling kallas emellanåt "den nye Daniel" för att skilja honom från Daniel Collert, Victorias tidigare pojkvän.

³ I själva verket rör sig hela rapporteringen inom en outtalat men tydligt vit svenskhet.

⁴ Om liknelsen med sagan ska utvecklas är det möjligt att se hur sagans "prövningar" motsvaras av den långa perioden innan förlovningen eklaterades, Daniels olika mer eller mindre offentliga framträdanden vilka recenseras av Svensk Damtidning, samt hur sagans "hjälpare" representeras av de stilerter, lärare och näringslivsmentorer som Daniel enligt Svensk Damtidning förses med (nr 23/06).

⁵ En annan del i vanliggörandet består av att legitimeras såväl kungafamiljen som Daniel utifrån en arbetsetisk diskurs. De beskrivs alla genomgående som hårt arbetande och det de arbetar för är Sverige. Att Daniel ser som sin huvudsakliga uppgift som Victorias man "att vara ett stöd för kronprinsessan i hennes viktiga arbete för Sverige" görs klart i den film som spelades in med anledning av Daniels och Victorias förlovnings i februari 2009 (www.youtube.com, 10 mars 2009). Här beskriver han också hur han själv önskar bidra till att tjäna Sverige och nämner "friskvård, hälsa och entreprenörskap" som sådant han själv brinner för. Ett sådant fokus på arbete försvårar kritik relaterad till föreställningar om en överksam och världsfrånvärd överklass.

⁶ De kritiska röster som ges utrymme i tidningen nämner en hotad ättelinje, potentiella sociala

pinsamheter, risker med att magin försvinner om kungahuset blir för vanligt, samt ett minskat förtroende för kungahuset som följd (nr 23/03; 25/03; 41/03). Svensk Damtidning gör dock inga poänger av att relationen skulle bekräfta någon svensk jämlikhet på det sätt som skedde i samband med de norska kungabarnens bröllop (jfr Blehr 2003).

REFERENSER

- Billig, Michael, 1995. *Banal nationalism*. London: Sage.
- Billig, Michael, 1998. *Talking of the Royal Family*. London: Routledge.
- Blehr, Barbro, 2003. "Bryllup, mening og moral. Om kongelige overgangsriter i 2001 og 2002." I: *Tidsskrift for kulturforskning*, nr 1, s. 39–53.
- Bourdieu, Pierre, 1984. *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*. London & New York: Routledge.
- Carle, Jan, 2007. "Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion." I: Per Månson (red.), *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Norstedts.
- Frykman, Jonas, 1993. "Nationella berättelser." I: Ehn, Billy; Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar. *Försvenskningen av Sverige*. Stockholm: Natur & kultur.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, 1985. *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso.
- Lindqvist, Mats, 1996. *Herrar i näringslivet. Om kapitalistisk kultur och mentalitet*. Stockholm: Natur & kultur.
- Shore, Cris, 2002. "Introduction: Towards an Anthropology of Elites." In: Shore, Cris & Nugent, Stephen (eds.), *Elite Cultures. Anthropological Perspectives*. London & New York: Routledge.
- Skeggs, Beverly, 1999 (1997). *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.
- Turner, Graeme, 1984. *Understanding Celebrity*. London: Sage.
- www.svenskdamtidning.se, 13 januari 2009.
- www.youtube.com, 10 mars 2009.

SUMMARY

*Becoming Royal
Royalty and Popularity in a Swedish Women's Magazine
(Att bli kunglig
Kunglighet och folklighet i Svensk Damtidning)*

In 2002 it became known to the public that the crown princess of Sweden had a new boyfriend. A native from Ockelbo, a small community in the county of Gästrikland, Daniel was soon described as "a man of the people" and class-difference was made the prime topic of much media-coverage. Was Daniel worthy? Would he be accepted by the king? Would he be able to learn to behave as part of the royal family? This article aims at describing and analysing the way the category of "the people" was used and reproduced in the articles and notices in *Svensk Damtidning*, one of Sweden's largest women's magazines describing itself as the royal weekly. Using concepts of postmarxist discourse theory as it has been developed by Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, the article shows how the categories of "people" and "royalty" were constructed in relation to characteristics of normative ideas of gender and taste, but also of hard working entrepreneurial spirit and everydayness.

Keywords: social class, the people, royalty, gender, distinctions.

Anna Sofia Lundgren, Ethnology, Department of Culture and Media Studies, Umeå University, Umeå, Sweden.